

19 Πρόταση απόδοσης της ορολογίας του κλάδου της γλωσσολογίας «sensory linguistics» στην ελληνική γλώσσα

Μαλαματένια Παναγιώτου, Κωνσταντίνος Γκατζιώνης

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην αγγλική γλώσσα έχει καθιερωθεί ο όρος “sensory” ως ο σχετικός με τις αισθήσεις και χρησιμοποιείται σε συμφράσεις όπως sensory perception, sensory organs, sensory studies, sensory modalities, sensory vocabulary, sensory lexicon, sensory adjectives, sensory analysis, sensory linguistics. Στην ελληνική βιβλιογραφία, στα ελληνικά λεξικά και σε επίσημες μεταφράσεις εγγράφων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο όρος “sensory” αποδίδεται ως «αισθητηριακός», «αισθητήριος», «αισθητικός» και «οργανοληπτικός», ανάλογα με τη σημασία του όρου σε κάθε περίπτωση. Καθώς ο τομέας των sensory linguistics, της μελέτης δηλαδή του συσχετισμού μεταξύ γλώσσας και αισθήσεων, εμπλουτίζεται με νέες μελέτες και βρίσκει εφαρμογές σε διάφορα πεδία, όπως αυτό των τροφίμων, της διαφήμισης και της λεξικογραφίας, προκύπτει η ανάγκη απόδοσης της σχετικής ορολογίας στην ελληνική γλώσσα. Στην παρούσα μελέτη, παρουσιάζεται το πεδίο των sensory linguistics, γίνεται παρουσίαση των πιθανών αποδόσεων και ορισμών στην περίπτωση των σχετικών με τη γλωσσολογία όρων “sensory” [sensory modalities, sensory vocabulary, sensory lexicon, sensory adjectives, sensory linguistics] και κατατίθεται τελική πρόταση απόδοσης του όρου προς επικύρωση και τυποποίηση. Έχοντας ως στόχο την ενίσχυση της ελληνικής γλώσσας ως γλώσσας παραγωγής και διάχυσης νέας γνώσης, καθώς και την αποτελεσματική επικοινωνία μεταξύ των Ελλήνων επιστημόνων, είναι σημαντικό να επικυρωθεί μια επίσημη απόδοση της ορολογίας του κλάδου της γλωσσολογίας “sensory linguistics” στην ελληνική γλώσσα.

Terminology of the field named “sensory linguistics” in Greek: proposal for validation and standardization

Malamatenia Panagiotou, Konstantinos Gkatzionis

ABSTRACT

In the English language the term “sensory” denotes the related to the senses and is used in collocations such as sensory perception, sensory organs, sensory studies, sensory modalities, sensory vocabulary, sensory lexicon, sensory adjectives, sensory analysis, sensory linguistics. In Greek bibliography, in Greek dictionaries, and in official translations of documents issued by the European Union, the term “sensory” has been translated as «αισθητηριακός», «αισθητήριος», «αισθητικός» and «οργανοληπτικός», depending on the meaning of the term in each case. As the field of sensory linguistics, i.e., the study of the connection between language and the senses, is being enriched by new studies and finds applications in various domains, such as that of food, advertising, and lexicography, the need for terminology in the Greek language is evident. The present study presents the field of sensory linguistics, the possibilities in translating and defining the term “sensory” in collocations of this field [sensory modalities, sensory vocabulary, sensory lexicon, sensory adjectives, sensory linguistics] and makes a final proposal for validation and standardization of this terminology. Aiming at reinforcing

the status of the Greek language as an effective language for the production of knowledge, dissemination of ideas, and communication between Greek scientists, it is important to have standardized, validated terminology for the field of sensory linguistics in Greek.

0 Εισαγωγή

Ο άνθρωπος ζει μέσα σε έναν αισθητό κόσμο τον οποίο αντιλαμβάνεται με τις αισθήσεις του: όραση, ακοή, όσφρηση, αφή και γεύση. Ήδη από την αρχαιότητα ο Αριστοτέλης ασχολήθηκε σε βάθος με τις αισθήσεις και ο διαχωρισμός τους σε πέντε έχει διατηρηθεί ως σήμερα σε μεγάλο βαθμό, παρά το γεγονός ότι πολλά ερεθίσματα γίνονται αντιληπτά με περισσότερες της μιας αισθήσεις ταυτόχρονα, όπως συμβαίνει με τη γεύση και την όσφρηση στην περίπτωση της κατανάλωσης τροφής. Το πόσο σημαντικές είναι οι αισθήσεις για τον άνθρωπο γίνεται έκδηλο εάν λείπει κάποια από αυτές, έστω και προσωρινά. Ο Winter πάει ένα βήμα παραπέρα και λέει ότι εάν δεν υπήρχε η δυνατότητα έκφρασης περί όσων αντιλαμβανόμαστε με τις αισθήσεις, η γλώσσα δεν θα είχε λόγο ύπαρξης (Winter, 2019).

Μέσω των αισθήσεων ο εγκέφαλος προσλαμβάνει τα ερεθίσματα που παρέχει το περιβάλλον, και μέσω υποσυνείδητων και νοητικών διεργασιών επεξεργάζεται το ερέθισμα και τις αντιδράσεις μας προς αυτό, φυσιολογικές, νοητικές και συναισθηματικές. Οι διεργασίες αυτές και τα συνειδητά συμπεράσματα εκφράζονται μέσω της γλώσσας, η οποία συμμετέχει και στο προηγούμενο στάδιο των νοητικών διεργασιών, καθώς ο άνθρωπος σκέφτεται με εικόνες και λέξεις παράλληλα.

Η γλώσσα όμως δεν είναι ένα προσωπικό/ ατομικό μέσο έκφρασης. Δημιουργείται και αποκτά νόημα στα πλαίσια μιας δεδομένης κουλτούρας, η οποία επηρεάζει και τις αντιλήψεις μας. Για το λόγο αυτό η σχέση μεταξύ γλώσσας και αισθήσεων μελετάται ενδογλωσσικά / ενδοπολιτισμικά και διαγλωσσικά / διαπολιτισμικά. Είναι κοινά παραδεκτό πως οι άνθρωποι διαφορετικών πολιτισμών βιώνουν και εκφράζουν διαφορετικά τα ερεθίσματα που προσλαμβάνουν οι αισθήσεις τους και τα συναισθήματα που αυτά τα ερεθίσματα τους προκαλούν. Τους ευχαριστούν και τους δυσαρεστούν διαφορετικές εμπειρίες. Οι προτιμήσεις αυτές διαμορφώνονται από τις προσωπικές εμπειρίες του παρελθόντος, αλλά σε μεγάλο βαθμό και από τις συλλογικές συνήθειες της κουλτούρας στην οποία ζουν. Εντοπίζονται επίσης διαφοροποιήσεις ανά πληθυσμιακή ομάδα εντός της ίδιας κουλτούρας, με βάση για παράδειγμα την ηλικία, το φύλο, το εισόδημα ή το μορφωτικό επίπεδο.

1 Sensory Studies: εμπλεκόμενοι επιστημονικοί κλάδοι, αντικείμενο μελέτης

Τις τελευταίες δεκαετίες έχει δημιουργηθεί ένα νέο επιστημονικό πεδίο, αυτό των «sensory studies», για τη μελέτη των αισθήσεων και των ανθρώπινων αντιδράσεων -φυσιολογικών, νοητικών και συναισθηματικών- απέναντι στο οτιδήποτε, από τρόφιμα και φάρμακα μέχρι καλλυντικά και αυτοκίνητα. Σκοπός είναι η στοχευμένη και άρα επιτυχημένη ανάπτυξη προϊόντων και παροχή υπηρεσιών, καθώς και ο επιτυχημένος τρόπος επικοινωνίας και διαφήμισής τους. Το πεδίο αυτό αξιοποιεί επιστημονικούς κλάδους, όπως η επιστήμη των τροφίμων, η γλωσσολογία, η ψυχολογία, η ιατρική, η στατιστική, η εμπορία, η διαφήμιση και άλλες. Στο πλαίσιο της σημερινής τεχνολογικής προόδου και των απαιτήσεων των καταναλωτών για εμπειρίες απόλυτης εμπύθισης (immersive experiences), με το Διαδίκτυο των Πραγμάτων (Internet of Things) και των Διαδίκτυο των Αισθήσεων (Internet of Senses) σε ανάπτυξη, η διερεύνηση των επιθυμιών των καταναλωτών, μέσω διενέργειας δοκιμών και ερωτηματολογίων ή μέσω εξόρυξης άποψης (opinion mining) και ανάλυσης συναισθήματος (sentiment analysis) στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, συγκεντρώνει το ενδιαφέρον της βιομηχανίας και γίνεται πεδίο αξιοποίησης εργαλείων που αναπτύσσονται στα πλαίσια ακαδημαϊκών/ θεωρητικών μελετών. Σημαντικός επίσης είναι ο εντοπισμός ομάδων-στόχων καταναλωτών που θα ενδιαφέρονταν για ένα συγκεκριμένο προϊόν, μέσω αξιοποίησης δημογραφικών στοιχείων στις διεξαγόμενες έρευνες. Σε αυτές τις έρευνες δεν μπορεί παρά να συμβάλλει τα μέγιστα η γλωσσολογία.

2 Sensory Linguistics: βασικές έννοιες¹, αντικείμενο μελέτης

Ως «*sensory linguistics*» ορίζεται το επιστημονικό πεδίο που μελετά τους τρόπους με τους οποίους η γλώσσα σχετίζεται με τις αισθήσεις και προσπαθεί να απαντήσει σε ερωτήματα όπως: πώς αυτά που αντιλαμβανόμαστε μέσω των αισθήσεων ομαδοποιούνται σε λέξεις; ποιες αισθητές ιδιότητες είναι πιο εύκολο να αποδοθούν με λέξεις; πώς διαφέρουν οι γλώσσες στον τρόπο που κωδικοποιούν ό,τι προσλαμβάνουν οι αισθήσεις; πώς οι λέξεις σχετίζονται με τα συστήματα αντίληψης του εγκεφάλου; (Winter, 2019).

Βασική για το πεδίο είναι η θεωρία της *ενσωμάτωσης* ή αλλιώς η *υπόθεση του ενσωματωμένου λεξιλογίου* σύμφωνα με την οποία η γλώσσα αντικατοπτρίζει την αίσθηση, καθώς η νόηση και η γλώσσα δομούνται από τη συνεχή διάδρασή μας με το περιβάλλον μέσω του σώματος (δηλαδή των αισθήσεων) και του εγκεφάλου μας (Diederich, 2015; Winter, 2019).

---

¹ Οι αντιστοιχίες αγγλικών – ελληνικών όρων δίνονται στο κεφάλαιο 4 της ανακοίνωσης. Στο κείμενο δίνονται οι ελληνικοί όροι με πλάγια γράμματα.

Έχει ήδη μελετηθεί, και συνεχίζει να μελετάται, το πόσες λέξεις σχετικές με συγκεκριμένες αισθήσεις υπάρχουν ανά γλώσσα (Viberg, 1983), πόσο συχνά μιλάμε για κάθε αίσθηση (San Roque *et al.*, 2015) και πώς η μεταφορά² (de Ullmann, 1945; Williams, 1976) και η εικονικότητα³ (Marks, Carterette and Friedman, 1978; Dingemanse, 2012) χρησιμοποιούνται για να επιτύχουμε αναφορά στον αισθητό κόσμο γύρω μας (Winter, 2019).

Οι γλωσσικές μελέτες περί αισθήσεων αξιοποιούν διάφορες πηγές, όπως λεξικά, θησαυρούς, σώματα κειμένων, το διαδίκτυο και τους καταναλωτές, και διάφορες μεθόδους, όπως η σημειωτική ανάλυση και η σημασιολογική πλαισίωση, και αφορούν σε ρήματα, ουσιαστικά και επίθετα. Οι περισσότερες φαίνεται να επικεντρώνονται σε επίθετα, αφού οι επιθετικοί προσδιορισμοί είναι ένα κράμα αντικειμενικής και υποκειμενικής αξιολόγησης. Ως «*sensory adjectives*» ορίζονται τα μέρη του λόγου που αποδίδουν ιδιότητες όπως αυτές προσλαμβάνονται μέσω των αισθήσεων, όπως ιδιότητες γεύσης, θερμότητας, υφής κλπ (Diederich, 2015; Winter, 2019).

Στα πλαίσια του πεδίου των *sensory studies* οι όροι συγκεντρώνονται σε λίστες, τα ονομαζόμενα «*sensory lexicons*», δηλαδή γλωσσάρια όρων που χαρακτηρίζουν προϊόντα όπως τα αντιλαμβάνονται οι καταναλωτές με τις αισθήσεις τους, π.χ. σκληρό, θορυβώδες, χαλαρωτικό, θηλυκό κ.ά. Υπάρχουν αρκετά παραδείγματα τέτοιων γλωσσάρων, πολλά σχετικά με τρόφιμα, όπως για διάφορες ποικιλίες τσαγιού, χαβιάρι, κινόα, μέλι κ.ά. (Galán-Soldevilla *et al.*, 2005; Fenko, Otten and Schifferstein, 2010; Koch *et al.*, 2012; Ng, Chaya and Hort, 2013; Baker *et al.*, 2014; Wu *et al.*, 2017). Στην ελληνική γλώσσα υπάρχει τέτοια καταγραφή μόνο για τον καφέ και το κρασί. Οι καταγραφές αυτές όμως περιλαμβάνουν κυρίως τεχνικούς όρους, δυσνόητους για τους μη ειδικούς, όπως σώμα (του καφέ), αισθητές τάνινες, αιχμηρό (κρασί), αναγωγικό (άρωμα).

Άλλες έρευνες στοχεύουν στη διερεύνηση των συναισθημάτων που προκαλούν συγκεκριμένα προϊόντα και για το λόγο αυτόν δημιουργούνται λίστες συναισθημάτων, τα λεγόμενα «*emotion lexicons*», γενικής χρήσης ή για συγκεκριμένη κατηγορία προϊόντων ανά γλώσσα.

---

² Μεταφορά, και πιο συγκεκριμένα για το πεδίο των *sensory linguistics* *συναισθητική μεταφορά*, σημαίνει τη χρήση ιδιότητας που γίνεται αντιληπτή μέσω μιας αίσθησης για περιγραφή έννοιας που ανήκει σε άλλο πεδίο αίσθησης, π.χ. σκληρός ήχος [η τραχύτητα γίνεται αντιληπτή μέσω της αφής, ενώ ο ήχος μέσω της ακοής].

³ Η εικονικότητα είναι ένας τρόπος απόδοσης νοήματος όπου η λέξη απεικονίζει την πραγματικότητα, όπως συμβαίνει στις ηχοποίητες λέξεις (π.χ. γάβγισμα), σε αντίθεση με τον συμβολισμό όπου η λέξη δεν έχει καμία πραγματική σχέση με το σημαίνον αντικείμενο (π.χ. σκύλος).

Ο συνδυασμός sensory lexicons και emotion lexicons με τις μετρήσεις αρεσκείας και οργανοληπτικών χαρακτηριστικών των προϊόντων και τα δημογραφικά δεδομένα των δοκιμαστών δίνει τις κατευθύνσεις για τη στοχευμένη ανάπτυξη και επιτυχημένη προώθηση των προϊόντων.

Πιο εξειδικευμένες γλωσσολογικές μελέτες αφορούν στην σημασιολογική χαρτογράφηση λέξεων που αφορούν στις αισθήσεις (sensory norms) ως προς το *συναισθηματικό σθένος*, αν δηλαδή μια λέξη θεωρείται θετική ή αρνητική, την *αισθητηριακή τροπικότητα* και τον βαθμό *τροπικής αποκλειστικότητας*, ποιες αισθήσεις δηλαδή συμμετέχουν στην πρόσληψη της συγκεκριμένης ιδιότητας/ενέργειας και σε τι βαθμό, κλπ.

Τέτοιες έρευνες έχουν ξεκινήσει στην Ελλάδα και είναι σημαντικό οι επιστήμονες που τις διεξάγουν να μπορούν να επικοινωνούν αποτελεσματικά μεταξύ τους, αλλά και με τους επαγγελματίες άλλων πεδίων που αξιοποιούν τα ευρήματα. Υπάρχει επομένως ανάγκη για ορολογία διαθέσιμη και τυποποιημένη στην ελληνική γλώσσα.

3 Ο όρος «sensory» στα Αγγλικά και οι πιθανές αποδόσεις του στα Ελληνικά

3.1 Πώς ορίζεται ο όρος «sensory» στα Αγγλικά

Στον Πίνακα 1, φαίνεται ότι ο όρος σημαίνει αυτόν που σχετίζεται με: 1) τις πέντε αισθήσεις, 2) την ικανότητα της αίσθησης, 3) την ικανότητα αντίληψης ερεθισμάτων μέσω των αισθήσεων.

Πίνακας 1: ορισμοί του όρου «sensory» σε Αγγλικά λεξικά

connected with the physical senses of touch, smell, taste, hearing, and sight https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/sensory
1. of or relating to the senses or the power of sensation 2. of or relating to those processes and structures within an organism that receive stimuli from the environment and convey them to the brain Word origin: from Latin sensōrius, from sentire to feel https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/sensory [from Collins English Dictionary. Copyright © HarperCollins Publishers]
1. of the senses or sensation 2. connected with the reception and transmission of sense impressions Also sen'sorial (ˈsenˈsɔriəl)

Word origin: sense + -ory <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/sensory>
[from Webster's New World College Dictionary, 4th Edition. Copyright © 2010 by Houghton Mifflin Harcourt]

3.2 Πώς αποδίδεται ο όρος «sensory» στα Ελληνικά

Στον Πίνακα 2, αποτυπώνονται οι αποδόσεις του όρου *sensory* σε συμφράσεις σε δημοσιευμένα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ο όρος εντοπίζεται σε τομείς όπως η υγεία/ιατρική, η πληροφορική, η νομική, η χημεία, η γεωργία και η εκπαίδευση), στο Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε γλωσσάρι όρων σχετικών με την Ευρωπαϊκή Ένωση και σε αγγλοελληνικό λεξικό μεταφράσεων (το Glosbe). Επίσης, αποτυπώνονται οι αποδόσεις του σε συμφράσεις που δίνονται ως παράδειγμα σε δύο ελληνικά λεξικά.

Πίνακας 2: Αποδόσεις του όρου «sensory»

ΠΗΓΕΣ: European Union (EU) sources: https://iate.europa.eu/home , https://eur-lex.europa.eu/homepage.html Glosbe: https://glosbe.com/ Λεξικό γλωσσολογικών όρων, Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα (ΠΥΛΗ): https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/glossology/index.html Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας (ΛΝΕΓ) Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής (ΛΚΝ): https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html					
ομάδα	2 ^η λέξη σύμφρασης	1. οργανοληπτικός	2. αισθητηριακός	3. αισθητήριος	4. αισθητικός
1	ανάλυση		ΕΥ		
1	χαρακτηριστικά		ΕΥ		
1	εξέταση		ΕΥ		
1	δοκιμασία		ΕΥ		
1	αξιολόγηση		ΕΥ		
1	εκτίμηση		ΕΥ		
1	έλεγχος		ΕΥ		
1,2	προφίλ	ΕΥ	ΕΥ		
1,2	ιδιότητα	ΛΚΝ	ΕΥ		

2	διαφορά		EU		
2	λειτουργία		EU, Glosbe		
2	παρατηρητής		EU		
2	ευαισθησία		EU		
2	μνήμη		EU		
2	όρος		EU		
2	έλλειμμα		EU		
2	ανταπόκριση		EU		
2	κόπωση		EU		
2	εντύπωση		EU, ΛΚΝ		
2	ικανότητα		Glosbe		
2	καταγραφή		Glosbe		
2	ερέθισμα		ΛΝΕΓ, ΛΚΝ		
2	διέγερση		ΛΚΝ		
2	εμπειρία		ΛΚΝ		
2	δεδομένα		ΛΚΝ		
2,3	αντίληψη		EU, Glosbe	Glosbe	
2,3	αναπηρία		EU	EU	
2,3	δραστηριότητα		Glosbe	Glosbe	
3	απώλεια			EU	
3,4	όργανο			EU, ΛΚΝ	Glosbe
3,4	νεύρο			ΛΚΝ	ΛΚΝ
4	κύτταρο				ΛΚΝ
4	κέντρο				ΛΚΝ
4	σύστημα				EU, Glosbe
4	διαταραχή				EU
4	δεξιότητα				EU

3.3 Ομαδοποίηση αποδόσεων του όρου sensory

Στον Πίνακα 2, φαίνεται να δημιουργούνται τέσσερις ομάδες ελληνικών αποδόσεων του όρου «sensory» [στην 1^η στήλη πίνακα]. Υπάρχουν όμως και «γκρίζες» συμφράσεις που ανήκουν σε δύο ομάδες, δηλαδή αποδίδονται με δύο διαφορετικούς ελληνικούς όρους. Οι συμφράσεις που είναι ξεκάθαρες είναι όσες ανήκουν στην 1^η ομάδα και αναφέρονται στις ιδιότητες των τροφίμων που γίνονται αντιληπτές με τις αισθήσεις και αποδίδονται με τον όρο «οργανοληπτικός», καθώς και οι όροι της 4ης ομάδας που αναφέρονται στα αισθητήρια

όργανα ανατομικά και αποδίδονται με τον όρο «αισθητικός». Ο όρος «sensory» στις συμφράσεις της 3^{ης} ομάδας μπορεί να αποδοθεί σχεδόν εξ ολοκλήρου με την απόδοση της 2^{ης} και 4^{ης} ομάδας, δηλαδή αντί του «αισθητήριος» να αποδοθεί ως «αισθητηριακός» ή «αισθητικός». Από τον παραπάνω πίνακα επομένως φαίνεται να προκρίνεται ο όρος «αισθητηριακός» για την απόδοση του όρου «sensory» για τις περιπτώσεις εκτός της 1^{ης} και 4^{ης} ομάδας.

3.4 Ορισμοί των αποδόσεων του όρου «sensory» στα Ελληνικά

Στον Πίνακα 3, αποτυπώνονται οι ορισμοί των λέξεων που αποδίδουν τον όρο «sensory» σε ελληνικά λεξικά, για να συγκρίνουμε τις σημασίες τους με τις σημασίες του αγγλικού όρου. Οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν είναι τα δύο πιο αναγνωρισμένα λεξικά της ελληνικής γλώσσας: το Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας (ΛΝΕΓ) και το Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής (ΛΚΝ).

Πίνακας 3: Πώς ορίζονται οι αποδόσεις του όρου «sensory» στα Ελληνικά:

		ΛΝΕΓ	ΛΚΝ
1	οργανοληπτικός	[ΧΗΜ] [για τις ιδιότητες των τροφίμων] αυτός που γίνεται αντιληπτός από τα αισθητήρια όργανα [π.χ. οργανοληπτικά χαρακτηριστικά των τροφίμων είναι το χρώμα, η οσμή, η γεύση και η υφή]	-
2	αισθητηριακός	αυτός που σχετίζεται με τα αισθητήρια όργανα [πχ αισθητηριακό ερέθισμα]	που γίνεται ή γενικά σχετίζεται με τα αισθητήρια όργανα
3	αισθητήριος	[αρχ.] αυτός που σχετίζεται με τις αισθήσεις	που έχει σχέση με τις αισθήσεις
4	αισθητικός	1. αυτός που σχετίζεται με τις αισθήσεις και την αντίληψη διά μέσου αυτών	που έχει σχέση με τις αισθήσεις. α. (φυσιολ.) αισθητήριος: Αισθητικές ίνες. Οι αισθητικές θηλές της γλώσσας / ρίζες του νωτιαίου μυελού. Αισθητικό νεύρο / κέντρο. Αισθητικά κύτταρα. β. (σπάν.) που αισθάνεται: Αισθητικά όντα. γ. που προέρχεται από τις αισθήσεις: Αισθητική παράσταση. Οι γνώσεις του ανθρώπου είναι νοητικές ή αισθητικές.

Από τους ορισμούς αυτούς εξηγείται η ομαδοποίηση του Πίνακα 2. Ο όρος «οργανοληπτικός», που εμφανίζεται στην 1^η ομάδα συμφράσεων, είναι τεχνικός όρος, αφορά στην αντίληψη ιδιοτήτων τροφίμων και είναι διακριτός από τους υπόλοιπους. Ο όρος «αισθητήριος», της 3^{ης} ομάδας συμφράσεων, χαρακτηρίζεται στο ένα λεξικό ως αρχαίος (αρχαιοπρεπής) επομένως είναι λογικό το ότι καλύπτεται σχεδόν εξ ολοκλήρου από τους «αισθητηριακός» και «αισθητικός» της 2^{ης} και 4^{ης} ομάδας συμφράσεων.

4 Τελική πρόταση απόδοσης του όρου «sensory linguistics» και των βασικών όρων/εννοιών του πεδίου στην Ελληνική για επικύρωση και τυποποίηση:

Συμπερασματικά, αξιοποιώντας την μία από τις δύο πιθανές εκδοχές σχηματισμού του αγγλικού όρου που εμφανίζονται στον Πίνακα 1, εάν ο όρος «sensory» προέρχεται από το ουσιαστικό «sense», τότε κατ' αναλογία ο ελληνικός όρος θα μπορούσε να σχηματιστεί από το ουσιαστικό «αίσθηση» και να είναι «αισθητικός», άρα «sensory linguistics» θα λέγαμε ότι αποδίδεται ως «αισθητική γλωσσολογία». Επειδή όμως, όπως φαίνεται από τους ορισμούς και τα παραδείγματα της λέξης «αισθητικός» στα ελληνικά λεξικά του Πίνακα 3, αλλά και από τις αποδόσεις του όρου «sensory» σε συμφράσεις του Πίνακα 2, ο όρος «αισθητικός» δεν καλύπτει όλες τις περιπτώσεις που εννοιολογικά καλύπτει ο αγγλικός, η πρόταση αυτή δεν θα ήταν εύστοχη.

Εάν ο όρος «sensory» προέρχεται από το ουσιαστικό «sensor» κατά τη δεύτερη εκδοχή του Πίνακα 1, τότε κατ' αναλογία ο ελληνικός θα μπορούσε να σχηματιστεί από το ουσιαστικό «αισθητήρ(ας)» και να είναι «αισθητήριος» ή «αισθητηριακός». Όπως φαίνεται όμως από τους ορισμούς των όρων αυτών στα ελληνικά λεξικά, αλλά και από τις αποδόσεις του όρου «sensory» σε συμφράσεις του Πίνακα 2, ο όρος «αισθητήριος» είναι αρχαιοπρεπής και χρησιμοποιείται λιγότερο από τον όρο «αισθητηριακός».

Επομένως, ο όρος «sensory» στο πεδίο της γλωσσολογίας προτείνεται να αποδίδεται με τον όρο «αισθητηριακός».

Ακολουθούν με αλφαβητική σειρά προτάσεις αντιστοίχισης των όρων του πεδίου που αναφέρθηκαν στην παρούσα ανακοίνωση από τα Αγγλικά στα Ελληνικά για επικύρωση και τυποποίηση:

(emotional) valence = (συναισθηματικό) σθένος

embodied lexicon = ενσωματωμένο λεξιλόγιο

embodiment = ενσωμάτωση

emotion lexicon = λεξιλόγιο / γλωσσάρι συναισθημάτων (κατά περίπτωση)

modality exclusivity = τροπική αποκλειστικότητα
sensory adjectives = αισθητηριακά επίθετα
sensory lexicon = αισθητηριακό γλωσσάρι / λεξιλόγιο / λεξικό (κατά περίπτωση)
sensory linguistics = αισθητηριακή γλωσσολογία
sensory modality = αισθητηριακή τροπικότητα
sensory vocabulary = αισθητηριακό λεξιλόγιο / γλωσσάρι (κατά περίπτωση)
sensory = αισθητηριακός
syn(a)esthesia = συναισθησία
syn(a)esthetic metaphor = συναισθητική μεταφορά

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Baker, A. K. *et al.* (2014) 'Development of a Lexicon for Caviar and Its Usefulness for Determining Consumer Preference', *Journal of Food Science*, 79(2). doi: 10.1111/1750-3841.12703.
- de Ullmann, S. (1945) 'Romanticism and Synaesthesia: A Comparative Study of Sense Transfer in Keats and Byron', *PMLA/Publications of the Modern Language Association of America*, 60(3), pp. 811–827. doi: 10.2307/459180.
- Diederich, C. (2015) *Sensory Adjectives in the Discourse of Food*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. doi: 10.1075/celcr.16.
- Dingemans, M. (2012) 'Advances in the Cross-Linguistic Study of Ideophones', *Linguistics and Language Compass*, 6(10), pp. 654–672. doi: 10.1002/lnc3.361.
- Fenko, A., Otten, J. J. and Schifferstein, H. N. J. (2010) 'Describing product experience in different languages: The role of sensory modalities', *Journal of Pragmatics*, 41(12), pp. 3314–3327. doi: 10.1016/j.pragma.2010.05.010.
- Galán-Soldevilla, H. *et al.* (2005) 'Development of a preliminary sensory lexicon for floral honey', *Food Quality and Preference*, 16(1), pp. 71–77. doi:10.1016/j.foodqual.2004.02.001.
- Koch, I. S. *et al.* (2012) 'Sensory characterization of rooibos tea and the development of a rooibos sensory wheel and lexicon', *Food Research International*, 46(1), pp. 217–228. doi: 10.1016/j.foodres.2011.11.028.
- Marks, L. E., Carterette, E. C. and Friedman, M. P. (1978) 'The Unity of the Senses: interrelations among the modalities'. Academic Press.
- Ng, M., Chaya, C. and Hort, J. (2013) 'Beyond liking: Comparing the measurement of emotional response using EsSense Profile and consumer defined check-all-that-apply methodologies', *Food Quality and Preference*, 28(1), pp. 193–205. doi: 10.1016/j.foodqual.2012.08.012.
- San Roque, L. *et al.* (2015) 'Vision verbs dominate in conversation across cultures, but the ranking of non-visual verbs varies', *Cognitive Linguistics*, 26(1), pp. 31–60. doi: 10.1515/COG-2014-0089.
- Viberg, Å. (1983) 'The verbs of perception: a typological study', *Linguistics*, 21(1), pp. 123–162. doi: 10.1515/ling.1983.21.1.123.

Williams, J. M. (1976) 'Synaesthetic Adjectives: A Possible Law of Semantic Change', *Language*, 52(2), pp. 461–478. doi: 10.2307/412571.

Winter, B. (2019) *Sensory Linguistics*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. doi: 10.1075/celcr.20.

Wu, G. *et al.* (2017) 'Lexicon Development, Consumer Acceptance, and Drivers of Liking of Quinoa Varieties', *Journal of Food Science*, 82(4), pp. 993–1005. doi: 10.1111/1750-3841.13677.

Διαδικτυακές πηγές

Λεξικά

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/sensory>

<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/sensory>

<https://glosbe.com/>

https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/glossology/index.html

<https://www.greek->

[language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html](https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html)

Ιστότοποι Ευρωπαϊκής Ένωσης:

<https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>

<https://iate.europa.eu/home>

Μαλαματένια Παναγιώτου

Καθηγήτρια Αγγλικής Γλώσσας, Λεξικογράφος, Υποψ. Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αιγαίου

Τμήμα Επιστήμης Τροφίμων και Διατροφής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ηλ-ταχ.: teniapanagiotou@gmail.com

Κωνσταντίνος Γκατζιώνης

Πρόεδρος Τμήματος / Αν. Καθηγητής / Διευθυντής Εργαστηρίου Μελέτης Αντιδράσεων Καταναλωτή & Οργανοληπτικής Ανάλυσης Τροφίμων & Ποτών

Τμήμα Επιστήμης Τροφίμων και Διατροφής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ηλ-ταχ.: kgkatzionis@aegean.gr